

Besluit

De huidige DATO-regeling (Dakloze Asielzoekers; Tijdelijke Opvang) uit te breiden voor de duur van maximaal 2 jaar met als doel tijdelijke opvang te bieden aan:

- Zwolse asielzoekers die geen recht hebben op opvang maar een procedure hebben lopen gericht op regulier verblijf in Nederland.
- Zwolse asielzoekers die volledig zijn uitgeprocedeerd, maar bezig zijn met kansrijke doormigratie, ter beoordeling aan de IOM.

De kosten voor de uitbreiding van DATO (DATO+) ad € 332.500,-- ten laste te brengen van het budget "reserve opvang vluchtelingen" van de eenheid Ontwikkeling.

Toelichting op het voorstel

Steeds meer gemeenten trekken zich het lot aan van asielzoekers die geen recht meer hebben op opvang. Het kan dan gaan om volledig uitgeprocedeerden die dus illegaal in Nederland verblijven of om asielzoekers die nog een procedure hebben lopen.

De rijksoverheid geeft aan dat het geen taak van gemeenten is om deze mensen opvang aan te bieden. Ze zijn immers (bijna) uitgeprocedeerd en moeten Nederland verlaten. Anderzijds heeft de rijksoverheid laten weten dat de maatschappelijke opvang deze mensen wel onderdak mag bieden. Argumenten hiervoor zijn de handhaving van de openbare orde en het voorkomen van ziekten in het kader van de volksgezondheid.

DATO

Zwolle heeft zich het lot van uitgeprocedeerde asielzoekers aangetrokken. In december 2001 heeft de raad ingestemd met het plan DATO. Asielzoekers en vluchtelingen, illegaal of legaal kunnen opvang krijgen bij het Leger des Heils of de Vrouwenopvang Overijssel indien zij meewerken aan terugkeer naar hun land van herkomst. Een belangrijke voorwaarde is dat men van "oorsprong" afkomstig is uit de regio IJssel-Vecht of de Noordwest Veluwe.

Van deze opvangmogelijkheid is beperkt gebruik gemaakt. Sinds de invoering zijn 5 alleenstaanden/gezinnen opgevangen terwijl rekening werd gehouden met 60 mensen per jaar. Reden hiervan is dat mensen, ondanks dat ze volledig zijn uitgeprocedeerd en illegaal in Nederland zijn, niet willen terugkeren of dat ze nog in een procedure verwickeld zijn, gericht op regulier verblijf in Nederland.

Er ontstaat een steeds grotere groep vluchtelingen die geen recht op opvang van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft omdat er negatief is beslist op hun asielaanvraag. Vaak hebben deze mensen nog een 2e procedure lopen, vanzelfsprekend gericht op regulier verblijf in Nederland. Hun verblijf in Nederland is legaal totdat er beslist wordt op het 2e verzoek.

Voor deze laatste groep mensen is de keus om gebruik te maken van DATO moeilijk. Enerzijds heeft men nog een procedure lopen gericht op regulier verblijf in Nederland, anderzijds wil men graag opvang hebben zonder medewerking te verlenen aan terugkeer.

Concrete aanleiding uitbreiding DATO.

In de zomer van 2002 is de Chinese familie Weng door het COA uit de woning gezet. De familie heeft nog een procedure lopen, verblijft legaal in Nederland maar heeft geen recht op opvang. De familie wil niet meewerken aan terugkeer en kan dus niet opgevangen worden door het Leger des Heils in het kader van DATO.

Meewerken aan terugkeer en toch een 2e asielaanvraag afwachten is strijdig met elkaar en stelt mensen voor een dilemma.

(In de zaak van de familie Weng heeft de rechter uiteindelijk geoordeeld dat er een fout in de procedure is gemaakt en dat de familie mag terugkeren naar hun woning totdat de rechter definitief beslist over hun verblijf in Nederland).

Naar aanleiding van de zaak van de familie Weng heeft de Zwolse politiek zich het lot van mensen in vergelijkbare situaties aangetrokken en erkend dat deze mensen in een dilemma worden gebracht. Om dit voortaan te voorkomen heeft het college besloten een voorstel voor te bereiden waarin de huidige DATO-regeling wordt uitgebreid.

Gemeentelijk beleid strijdig met rijksbeleid?

De laatste stand van zaken is dat het rijk, bij monde van demissionair minister Nawijn, heeft gezegd dat gemeenten die toch uitgeprocedeerde asielzoekers opvangen maatregelen boven het hoofd hangen. Dit is echter niet uitgewerkt in een rijksmaatregel.

In het vergaderjaar 2000-2001 heeft mevrouw Vliegthart aan de regering gevraagd of besluiten van gemeenten die (bijna) uitgeprocedeerde asielzoekers opvangen voor vernietiging door de Kroon zullen worden voorgedragen. Vernietigingsgronden zijn: strijd met het recht en strijd met het algemeen belang.

Het antwoord van de regering was dat wanneer dringende redenen van bestuurlijke aard hiertoe aanleiding geven, er vernietiging wordt overwogen. Gemeenten hebben echter autonome bevoegdheden zodat vernietiging voorsnog niet aan de orde is.

Om het risico voor de gemeente Zwolle te beperken dient de opvang in handen gegeven te worden van de maatschappelijke opvang. Zij hebben geen verantwoording af te leggen aan het rijk wie zij opvangen. De gemeente is slechts subsidiërende partij die het mogelijk maakt dat in het maatschappelijke belang bepaalde doelgroepen onderdak wordt aangeboden.

Uitbreiding DATO; DATO+

Wie komen in aanmerking?

De huidige DATO-regeling wordt uitgebreid voor asielzoekers die legaal in Nederland verblijven, geen recht op opvang hebben en een procedure hebben lopen gericht op regulier verblijf in Nederland. Hen wordt onderdak aangeboden tot het moment dat de rechter besluit over hun aanvraag. Het gaat dan alleen om de procedure waar men nu in verwickeld is. Dit ter voorkoming dat men meerdere procedures tijdens of na de bedoelde procedure gaat opstarten om op deze manier het vertrek uit Nederland uit te stellen.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat asielzoekers die weliswaar volledig zijn uitgeprocedeed maar bezig zijn met doormigratie worden opgevangen. Het gaat daarbij om gezinnen/alleenstaanden die kunnen aantonen dat zij, al voordat zij uitgeprocedeed waren, hier serieus mee bezig waren. De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) zal vooraf toetsen of doormigratie voldoende kansrijk is.

De rijksoverheid heeft eind oktober 2002 besloten Dublin-Claimanten (in afwachting van een asielaanvraag elders in Europa) op te vangen. Tot nu toe bestond er voor hen geen recht op opvang in Nederland. Deze mensen hadden een zwervend bestaan. Voor hen hoeft er door de gemeente geen opvang gecreëerd te worden.

Onder DATO+ blijven groepen asielzoekers uitgesloten van opvang. Van opvang worden in ieder geval illegale asielzoekers uitgesloten. Voor hen bestaat geen enkel perspectief op een regulier verblijf in Nederland. Indien zij willen meewerken aan terugkeer dan kan opvang geboden worden in het kader van de oorspronkelijke DATO-regeling.

Omvang van de doelgroep

Het is erg moeilijk een inschatting te maken van het aantal mensen dat aanspraak zal kunnen maken op de DATO+ regeling. Een erg ruwe schatting is dat het uiteindelijk 150 à 175 mensen gedurende 2 jaar kan betreffen, afkomstig uit Zwolle. Vanuit justitie (IND) worden over aantallen geen uitlatingen gedaan.

Wat wel zeker is, is dat het vertrekmoratorium voor mensen uit Afghanistan en Sierra Leone binnenkort wordt ingetrokken. Dit betekent dat asielzoekers met een tijdelijke status geacht worden binnenkort weer terug te keren. Een aantal van hen zal, anticiperend op wat hen te wachten staat, een nieuwe procedure starten.

Daarnaast is de rijksoverheid op 15 september 2002 begonnen met het beëindigen van de toelagen voor ex-AMA's. Tot nu toe kregen AMA's en ex-AMA's een toelage via Nidos (jeugdbescherming voor vluchtelingen). Er werd geen enkele actie naar deze groep toe ondernomen. Vanaf 15 september 2002 wordt de toelage voor de uitgeprocedeerden onder hen vanaf hun 18^e verjaardag na 28 dagen stopgezet.

Tenslotte heeft de gemeente Zwolle 18 woningen waarin asielzoekers verblijven en het COA 16. Deze mensen (gezinnen en alleenstaanden) lopen in principe allemaal de kans dat er negatief beslist wordt op hun 1^e aanvraag of dat hun status wordt ingetrokken. Daarnaast vindt er sporadisch een uitzetting plaats vanuit het OC.

Uitvoering DATO+

.DATO+ is uitsluitend bedoeld voor legale asielzoekers afkomstig uit Zwolle.

Het meest voor de hand liggend is de DATO+ regeling neer te leggen bij de partijen die nu primair DATO uitvoeren. Dat zijn het Leger des Heils en Vrouwenopvang Overijssel. Daarnaast participeren hierin Stichting Vluchtelingenwerk Zwolle, het Podium van Kerken en de IOM. Hier komt in het kader van DATO+, Delta wonen bij. Zij vertegenwoordigen de samenwerkende Zwolse woningcorporaties.

Het Leger des Heils stelt een coördinator/begeleider aan voor 18 uur per week. De coördinator zal voor zowel de DATO als de DATO+ regeling een functie hebben. Verwacht wordt dat de oorspronkelijke DATO-regeling beter benut wordt omdat vanuit DATO+ mensen rechtstreeks kunnen doorstromen.

Hij registreert en bewaakt de instroom en overlegt met derden, zoals de IOM, Vluchtelingenwerk Zwolle en het Podium van Kerken. Daarnaast biedt de coördinator maatschappelijke begeleiding aan de bewoners van de 5 woningen.

De rol van de IOM is belangrijk. Zij bewaakt de inspanningen van de cliënten die aangeven terug te willen keren of zeggen door te migreren. Waar mogelijk bieden zij deze mensen ondersteuning aan in de vorm van expertise en de middelen om daadwerkelijk terug te kunnen keren.

Vluchtelingenwerk Zwolle biedt asielzoekers juridische begeleiding. Zij houden de coördinator op de hoogte van de verblijfsstatus van de asielzoeker en de voortgang procedure.

Het Podium van Kerken biedt met behulp van vrijwilligers hulp aan in praktische zaken. Zoals het aanvullen van ontbrekende inboedel, doktersbezoeken, invullen van formulieren, etc.

De corporaties leveren op korte termijn de benodigde woningen aan. De coördinator van het Leger des Heils stemt dat met hen af.

DATO+: het opvangmodel

Het is de bedoeling dat alleenstaanden in een opvangmodel van het Leger des Heils of de Vrouwenopvang Overijssel worden opgevangen en dat gezinnen, indien mogelijk, in een woning worden geplaatst. Deze woningen zijn juridisch te beschouwen als een dependance van de maatschappelijke opvang. Het Leger des Heils beheert deze woningen. De corporaties hebben toegezegd 5 woningen hiervoor beschikbaar te stellen. Het idee voor de woningen is ontstaan omdat instellingen voor de maatschappelijke opvang overvol zitten en dat het plaatsen van een gezin soms erg moeilijk is.

Het beleid van Vrouwenopvang Overijssel is dat zij kortdurende (maximaal) hulp en onderdak bieden. De procedure waarin asielzoekers zitten kan soms wel tot een jaar duren. Het gaat dan uiteindelijk niet meer om het bieden van hulp maar slechts nog om opvang. Met de Vrouwenopvang Overijssel worden hierover nog nadere afspraken gemaakt. Wellicht kan op termijn doorstroming vanuit de vrouwenopvang naar het Leger des Heils plaatsvinden.

Opvangcapaciteit

In de 5 woningen die beschikbaar komen kunnen 5 gezinnen geplaatst worden. Vanwege de beheersbaarheid wordt bewoning door groepen alleenstaanden gemeden. Zij zijn aangewezen op een opvang in het Leger des Heils of de Vrouwenopvang.

Procedure

Asielzoekers die voor DATO+ in aanmerking komen zijn afkomstig uit een woning van het COA in Zwolle, het OC in Zwolle, uit zelfstandig gehuurde woonruimte in Zwolle en uit woningen gehuurd door de gemeente Zwolle in het kader van de ROA/VVTV.

Deze mensen kunnen zich aanmelden bij het Leger des Heils. Zij bepalen in overleg met de partners of iemand geplaatst kan worden en waar iemand geplaatst kan worden. Voordat tot plaatsing wordt overgegaan wordt een overeenkomst met de asielzoeker gesloten. Hiermee wordt duidelijk gemaakt wat de rechten en plichten van de asielzoeker zijn en bovendien wordt afgesproken wanneer de opvang eindigt.

De mensen die in door de gemeente Zwolle gehuurde woningen verblijven, en in principe de woonruimte moeten verlaten, worden door ons formeel ontruimd. Het Leger des Heils neemt de plicht tot betaling van de huur op zich.

De woning is hiermee een dependance van de maatschappelijke opvang geworden. Zodra een asielzoeker volledig is uitgeprocedeerd, en vanaf dat moment niet meer in Nederland mag blijven, is het de verantwoordelijkheid van het Leger des Heils dat de asielzoeker de woning verlaat.

Begroting DATO+

Voorgesteld wordt om DATO+ voor twee jaar te subsidiëren.

De kosten voor het aanbieden van onderdak aan 5 gezinnen in woningen worden begroot op € 81.000,-- per jaar.

Daarnaast worden mensen opgevangen in een pand van het Leger des Heils of de Vrouwenopvang Overijssel. De kosten van deze opvang bedragen, conform de DATO-regeling, € 50,-- per nacht voor een volwassene en €25,-- voor een kind.

Vaste kosten per jaar

coördinator	€ 27.285,--
organisatiekosten	- 12.000,--

Variabele kosten per jaar

variabele personeelskosten	€ 23.465,--
5 woningen (gemiddeld 20 personen)	- 81.000,--
opvang intern LdH/Vrouwenopvang	- 15.000,--
onvoorzien	- 7.500,--

Totale kosten per jaar € 166.250,--

Benodigde dekking voor 2 jaar € 332.500,--
Ten laste van "Reserve opvang vluchtelingen"

Communicatie

In de media is veel gezegd over de familie Weng en het Zwolse beleid. Belangrijk is dat het gewijzigde beleid naar buiten wordt gebracht. De gemeenten uit de regio IJssel-Vecht en de Noordwest Veluwe worden op de hoogte gebracht dat de DATO+ regeling alleen voor Zwolse Asielzoekers is.

Het is van belang dat de participerende partijen in dit opvangmodel regelmatig met elkaar communiceren. Van Vluchtelingenwerk Zwolle wordt verwacht dat zij de juridische begeleiding op zich nemen en informatie kunnen verstrekken over de status van de asielzoekers die worden opgevangen. Daarnaast blijft het IOM een belangrijke rol spelen. Zij zijn aangewezen om asielzoekers op vrijwillige basis terug te laten keren.

Om dit proces te bewaken en afspraken aan te scherpen zal twee maandelijks, zonedig vaker, overleg plaatsvinden.